

Venäjän metsäteollisuuden kilpailukyvyistä

Moskovassa järjestetyn kansainvälisen, puunjalostuksen ja -korjuun ajankohtaisia kysymyksiä käsittelevän seminaarin yksi keskeisimmistä puhujista oli Venäjän Metsäteollisuuden ja puunviejien liiton presidentti Miron Tatsjun, aiheenaan Venäjän metsäteollisuuden kilpailukyvyyn parantaminen.

Metsälehti Lesnaja Gazeta julkaisi esitelmän, jonka keskeinen sisältö oli seuraava:

Venäjän metsäsektorin kehittämiseen on kiinnitetty huomioita korkeimmalla poliittisella tasolla ja kehittämisohjelmia on laadittu. Tavoitteeksi on asetettu lisätä hakkuita jyrkästi 15 vuoden sisällä sekä nelinkertaistaa määrättyjen metsätuotteiden tuotanto. Konkreettisina edistämistoimina voidaan mainita metsätuotteiden vientitullien alentaminen, puunjalostuslaitteiden tuontitullien pienentäminen sekä metsälain uudistamisprosessi.

Venäjän metsäteollisuuden kilpailukykyyn vaikuttaviksi keskeisimmiksi ongelmiksi Tatsjun mainitsee:

- *Tuotannon alhainen tekninen taso ja koneiden kuluneisuus.* Kilpailukykyistä paperia tuottavan teollisuuden käyttöaste on 80 %, joten kasvumahdollisuudet ovat pienet. Sahateollisuuden kapasiteetista käytetään vain 40 %, mikä osoittaa, että tavallisten sahatuotteiden markkinat ovat täydet. Puunkorjuussa koneiden kuluneisuus on 62 %, sellu- ja paperiteollisuudessa 60 %, sahatuotteiden 50-60 % ja vaneriteollisuudessa jopa yli 80 %.
- *Tuotannon sijoittuminen.* Siperiassa ja Kauko-Idässä on suurin osa metsävaroista, mutta vähän puuta jalostavaa teollisuutta (alle 40 % puunkorjuusta ja sahatavarasta, alle 10 % vanerista, noin 8 % sellu- ja paperiteollisuudesta). Kauko-Idän kasvavista markkinoista huolimatta uutta suurteollisuutta ei ole sinne perustettu.

Koska Venäjällä ei ole tehokasta investointien sijoittumista säätelevää mekanismia, uusia yrityksiä perustetaan usein ilman taloudellista arviointia. Tämä johtaa negatiivisiin seurauksiin. Tyypillisenä esimerkkinä Tatsjun mainitsee Stora Enson Impilahden sahan, joka rakennettiin ottamatta huomioon alueen metsä- ja energiavaroja. Seurauksena yritys kärsii raaka-aineen ja sähköenergian puutteesta.

- *Alhainen työn tuottavuus ja korkeat tuotantokustannukset.* Korkeatuottoisen teknologian puuttumisen seurauksena myös työn tuottavuus on alhainen. Esimerkiksi Venäjällä puunkorjuussa työskentelevä henkilö tuottaa keskimäärin 3 000 m³ puuta vuodessa, kun vastaava luku on kehittyneemmissä maissa 12 - 15 000 m³. Jopa uudenaikaisimmassakin venäläisissä puunjalostusyrityksissä tuottavuus on 10 – 20 % ulkomaalaisia alhaisempi.

Korkeat tuotantokustannukset vähentävät yritysten kilpailukykyä. Raaka-aineen, polttoaineen ja energian osuus on huomattava tuotetun yksikön hinnasta, esimerkiksi sahatavaran osalta lähes 63 %, vanerin 60 % ja paperin 70 %. Valtion monopolit lisäävät tuotantokustannuksia. Energian, polttoaineen ja rautatiekuljetusten tariffien korotukset ovat suurempia kuin metsäteollisuustuotteiden hintojen nousu. Esimerkiksi rautatietariffin painoarvo raakapuun hinnassa on yli 60 %, jos yritys sijaitsee yli 1000 km rajalta. Tämä vaikuttaa osaltaan kaukaisten alueiden metsäteollisuuden kehittymättömyyteen.

- *Investointien vähyys.* Alan suurin ongelma on investointien vähyys. Vuosina 2000-2002 investointien määrä on vähentynyt. Investoinneista 61 % oli yritysten omaa pääomaa, ulkomaisten sijoitusten osuus oli alle 8 %.

- *Valtion ulkomaankauppapolitiikka* vaikuttaa myös joissain tapauksissa negatiivisesti. Venäläiset metsätuotteita vievät yritykset ovat ulkomaalaisia kilpailijoitaan huonommassa asemassa valuuttakontrollin vuoksi. Ne joutuvat kotiuttamaan valuutan 90 päivän kuluessa tavarantoimituksesta, kun muissa maissa ei rahaliikennettä kontrolloida. Pidemmän maksuajan antavat ulkomaalaiset kilpailijat saavat usein paremman hinnan tuotteistaan.

Korkeat vientitullit eivät edistä puutuotteiden vientiä. Tullimaksuissa ei huomioida suhdannevaihteluja, tariffien nousua, ym. tekijöitä. Tämän seurauksena esim. sahatavaran viennin kannattavuus on vähentynyt 7-kertaisesti vuodesta 1999 lähtien. On myös huomattava, että valtio ei tue puunjalostajien intressejä tarpeeksi. Tuotannon modernisointiin välttämättömästä teknologiasta kannetaan tulleja ja maksuja, kun maahan tuodaan samalla tullitta puutuotteita ulkomailta.

- *Vapaaehtoista metsäsertifiointia edistetään liian hitaasti*, ottaen huomioon eurooppalaisten markkinoiden kysynnän sertifioituille tuotteille. Ongelmana on myös Venäjällä käytössä oleva sellun kloorivalkaisu, jota markkinat eivät eräiden arvioiden mukaan tule hyväksymään ollenkaan lähitulevaisuudessa.

Venäjän Metsäteollisuuden ja puunviejien liitto yrittää parhaansa parantaakseen Venäjän metsäteollisuuden kilpailukykyä. Valtio voisi puolestaan tukea kehitystä vero-, luotto-, tulli- ja tariffipolitiikan keinoin, toteaa Tatsjun esitelmässään. Tärkeimpien metsäteollisuusinvestointien edistämiseksi tulisi myöntää investointitakuuta ja metsävaroja esim. konsessiolla. Ulkomaisia investointeja voitaisiin saada lisäksi yhteisyrityksiä perustamalla.

Kilpailukykyyn parantamiseksi olisi tarkoituksenmukaista palauttaa aiemmin voimassa olleet tuloverohelpotukset, jotta kotimaiset yritykset voisivat elvyttää sijoitustoimintaansa. Lisäksi on poistettava metsäkoneiden tuontiin liittyvät tullimaksut, mikäli Venäjällä ei vastaavia koneita tuoteta. Kotimaisten, kilpailukykyisten metsäkoneiden rakentamista tulisi kehittää.

Yritysten teknisen modernisoinnin tehokkaana keinona voisi olla leasingin kehittäminen. Huonosti kannattavat puunkorjuuyritykset ovat valtion tuen tarpeessa, valtio voisi mm. maksaa yritysten puolesta osan leasing-kauppaan liittyvistä maksuista. Ulkomaankaupassa olisi poistettava kaikki jatkojalostettujen puutuotteiden vientitullit sekä lievennettävä valuuttakontrollia. Rautatietariffit vaativat pikaista uudistamista.

Kansallista vapaaehtoista metsäsertifiointia on kehitettävä nopeammin. Venäjälle on perustettu vapaaehtoisen sertifiointin kansallinen neuvosto sekä kehitetty sertifiointijärjestelmän kriteerit ja indikaattorit, jotka on julkaistu mm. neuvoston kotisivuilla (www.ruslescrt.ru). Kotimaisten metsäyritysten kilpailukykyä tulevat parantamaan myös toimet, joiden avulla kehitetään standardointia ja mittausta.

Viime vuosina valtio on jo toteuttanut joukon toimenpiteitä suotuisan investointi-ilmapiiirin aikaansaamiseksi. Hyväksytyistä säädöksistä tärkeimpiä ovat: laki investointirahastoista, muutokset osakeyhtiöitä koskevaan lakiin, Ulkomaisista investoinneista Venäjän Federaatiossa -lakiin, Arvopaperimarkkinoista-lakiin, leasing-lakiin sekä Tullilakiin tehdyt muutokset. Venäjän lakeja yhdenmukaistetaan parhaillaan WTO:n normien kanssa. On hyväksytty laki Teknisestä sääätelystä, joka mahdollistaa siirtymisen vapaaehtoisiin standardeihin. Tämän ansiosta Venäjän teollisuus pystyy hyödyntämään entistä laajemmin kansainvälisiä standardeja ja laajentamaan vientimarkkinoitaan.

Lähde: Lesnaja Gazeta, 10.1.2004, "O merah po obespecheniju konkurentosposobnosti lesopromyshlennogo proizvodstva Rossii"